

A-1496

Instytut Turystyki
Zakład Naukowo-Badawczy
w Toruniu

"Program rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności
dla potrzeb turystyki na Pojezierzu Iławskim
w obrębie miast i gmin: Iława, Kisielice, Lubawa, Susz i Zalewo"

Etap I

"MOŻLIWOŚCI ROZWOJU EKOTURYSTYKI I PRODUKCJI ZDROWEJ ŻYWNOSCI
DLA POTRZEB TURYSTYKI"

Zespół autorski:

dr Jan Owsiak

dr Janusz Sewerniak

mgr Grażyna Andrzejewska

Grażyna Szwedowska

Toruń 1994

A-1496

I. Założenia i cel pracy	3
II. Uwarunkowania rozwoju	4
1. Zasoby przestrzeni turystycznej	4
1.1. Walory turystyczne środowiska przyrodniczego i historyczno-kulturowego oraz inne atrakcje turystyczne	4
Walory turystyczno-krajoznawcze środowiska przyrodniczego	4
Walory krajoznawcze środowiska kulturowego ...	5
Atrakcje turystyczne	5
1.2. Zagospodarowanie turystyczne	6
Inwentaryzacja i ocena bazy noclegowej	6
Baza gastronomiczna	24
Sieć komunikacyjna	24
1.3. Ruch turystyczny	25
1.4. Uwarunkowania ekologiczne	26
Obszary chronione i wymagające ochrony	26
Zagrożenia walorów	27
1.5. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze	28
1.6. Aktualny układ organizacyjny turystyki	28
1.7. Uwarunkowania formalno-prawne	29
III. Identyfikacja atutów i słabości Pojezierza Hławskiego wobec możliwości rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności dla potrzeb turystyki	30
IV. Chłonność turystyczna	32
V. Model zintegrowanego funkcjonowania ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności dla potrzeb turystyki	34
1. Ocena możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego ...	34
2. Zintegrowany system funkcjonowania ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności	35
VI. Podsumowanie	35
Literatura	36

1. Założenia i cel pracy

Turystyka stanowi bardzo atrakcyjną, niskokapitałową formę zwiększania dochodów dla gmin i ich społeczności. Jest to możliwe zarówno w gminach wiejskich, jak i miejskich. Wprowadzanie odpowiednich form turystyki nawiązujących do specyfiki danej gminy powinno w znacznym stopniu zaktywizować gospodarczo społeczność lokalną przez rozwój drobnego, nieuciążliwego dla środowiska przemysłu, rolnictwa i usług pod kątem obsługi turystyki. Inwestycje w turystyce stymulują ogólny rozwój infrastruktury użyteczności publicznej. Stanowi to z kolei impuls do rozwijania budownictwa, transportu, telekomunikacji, rolnictwa. Turystyka stanowi bodziec dla działalności średnich i małych przedsiębiorstw, szczególnie aktywnych na terenach o dużej dynamice rozwojowej.

Rozwój ten powinien także przynieść korzyści ekonomiczne takie, jak: zwiększenie majątku trwałego gmin, większy obrót kapitałowy, powstanie nowych miejsc pracy /zmniejszenie bezrobocia/, poprawa warunków socjalno-bytowych ludności, zwiększenie wpływów finansowych do budżetu gminy. Jest to możliwe pod warunkiem zainteresowania rozwojem turystyki przez społeczność lokalną i władze samorządowe. Powinna temu również sprzyjać odpowiednia polityka państwa w dziedzinie turystyki, zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Pojezierze Iławskie jest jednym z najbardziej atrakcyjnych turystycznie obszarów w Polsce obejmujących unikalne tereny o wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych. Funkcja turystyczna tego terenu ma dwojakie znaczenie. Dla miejscowej ludności stanowi dodatkowe źródło dochodów, natomiast dla mieszkańców położonych w sąsiedztwie miast jest bazą turystyczną i wypoczynkową.

Celem I etapu pracy jest ocena możliwości rozwoju ekoturystyki oraz produkcji zdrowej żywności dla potrzeb turystyki na obszarze 5 miast i gmin Pojezierza Iławskiego /w umownych granicach/. Praca dotyczy inwentaryzacji zasobów turystycznych, którą wykonano z dokładnością skali 1:50 000. Szczególną uwagę zwrócono na bazę materialną turystyki, gdyż jest to element najbardziej dynamicznie zmieniający się w ostatnim czasie. Ocenie poddano wszystkie elemen-

ty zagospodarowania turystycznego. Inwentaryzowano więc: bazę noclegową, w rozbiciu na: ośrodki wypoczynkowe i specjalistyczne, pola namiotowe, campingi i obozowiska, hotele, zajazdy, schroniska i pensjonaty, kolonie budownictwa letniskowego, pokoje gościnne, szlaki turystyczne piesze i wodne, elementy dostępności komunikacyjnej.

W przypadku walorów turystycznych środowiska przyrodniczego i kulturowego korzystano z materiałów i opracowań publikowanych i niepublikowanych dokonując weryfikacji niektórych wydzielen w terenie. Natomiast inwentaryzację zagospodarowania turystycznego i paraturystycznego przeprowadzono na podstawie badań terenowych wykonanych w okresie lipiec - wrzesień 1994 r.

W tej części opracowania przedstawiono również ocenę wielkości ruchu turystycznego, określono chłonność turystyczną gmin oraz dokonano oceny możliwości rozwoju rolnictwa proekologicznego na tym obszarze.

II. Uwarunkowania rozwoju

1. Zasoby przestrzeni turystycznej

1.1. Walory turystyczne środowiska przyrodniczego i historyczno-kulturowego oraz inne atrakcje turystyczne

Walory turystyczno-krajoznawcze środowiska przyrodniczego

Najważniejszymi elementami środowiska przyrodniczego decydującymi o atrakcyjności turystycznej analizowanego terenu są: sieć wodna, szata leśna i rzeźba terenu.

Obszar charakteryzuje się znaczną gęstością sieci wód powierzchniowych. Występuje tu 39 jezior o powierzchni ponad 10 ha, a więc potencjalnie nadających się do użytkowania turystycznego. Jeziora te w większości przypadków połączone są ze sobą ciekami i kanałami, nadając się do użytkowania jako szlaki wodne. Niekorzystne jest to, że część jezior jest w stadium zarastania, co w znacznym stopniu ogranicza ich dostępność turystyczną. Sprzyjającym jest natomiast to, że większość jezior cechuje się II-gą klasą czystości wód, z wyjątkiem jezior: Dłużek i Jeziorak, których wody mieszczą się w

III klasie czystości. Są to głównie zanieczyszczenia bakteriologiczne.

Teren Pojezierza charakteryzuje się występowaniem bardzo zróżnicowanych zbiorowisk roślinnych. Szczególnie urozmaicona jest tu szata leśna, która stanowi jeden z najważniejszych walorów turystycznych środowiska przyrodniczego. Średnia lesistość analizowanego obszaru wynosi około 25,8 %. Największą lesistością charakteryzują się gminy: Iława /40,2 %/, Susz /29,7 %/ i Zalewo /19,8 %/. Jednocześnie korzystne dla turystyki jest to, że kompleksy leśne występują na obszarach o urozmaiconej rzeźbie terenu oraz w otoczeniu zbiorników wodnych. Stwarza to bardzo sprzyjające warunki do rozwoju różnych typów produktu turystycznego.

Urozmaicenie rzeźby terenu związane jest przede wszystkim z występowaniem rynien jeziornych i form czołowomorenowych. Wysokości względne są tu najwyższe w skali Pojezierza Mazurskiego. W gminie Lubawa w kulminacji Garbu Lubawskiego wysokości względne przekraczają w wielu miejscach 140 m.

Atrakcją turystyczną środowiska przyrodniczego Pojezierza są niewątpliwie rezerваты i pomniki przyrody. Ochroną rezerwatową objętych jest 5 obiektów a następne 6 obiektów planuje się objąć tą formą ochrony. Na terenie Pojezierza znajduje się ponadto około 30 pomników przyrody.

Walory krajoznawcze środowiska kulturowego

Walory krajoznawcze środowiska kulturowego stanowią: zabytkowe obiekty sakralne, zabytkowe obiekty budownictwa ludowego, dwory, pałace, zamki oraz grodziska, kurhany i osady przedstawione na mapie 1.

Atrakcje turystyczne

O atrakcyjności turystycznej Pojezierza Iławskiego decydują trzy zasadnicze czynniki:

- korzystne położenie względem tras tranzytu turystycznego, zwłaszcza turystyki z Niemiec w kierunku północno-wschodniej Polski,

- duża atrakcyjność walorów środowiska przyrodniczego, stanowiąca podstawę utworzenia na tym terenie parku krajobrazowego a w konsekwencji powodująca zwiększenie zainteresowania i nacisku turystycznego,
- atrakcje turystyczne organizowane na terenie Pojezierza np. przejażdżki statkami żeglugi śródlądowej, przejażdżki bryczkami, imprezy folklorystyczne.

Dla podniesienia ogólnej atrakcyjności turystycznej Pojezierza bardzo istotne znaczenie ma liczba i rodzaj atrakcji turystycznych organizowanych na jego terenie. Należy zaznaczyć, że obecnie oferowany wachlarz atrakcji jest zbyt ubogi i wymaga znacznego poszerzenia. Z aktualnie organizowanych atrakcji wymienić należy przede wszystkim:

- obserwacje przyrodnicze np. wycieczki przyrodnicze o charakterze krajoznawczym /w tym sezonowe obserwacje przyrody/, wycieczki specjalistyczne,
- imprezy sportowe i sportowo-rekreacyjne /są to głównie imprezy wodne, głównie żeglarskie/,
- masowe imprezy rekreacyjne /np. wyjazdy na grzybobranie, imprezy towarzyszące
- imprezy handlowo-widowiskowe,
- imprezy kulturalne i folklorystyczne.

W zdecydowanie niewystarczającym stopniu do organizacji atrakcji turystycznych na terenie Pojezierza włącza się miejscowa ludność. Jak wynika z przeprowadzonych sondaży jest to przede wszystkim następstwem braku wiedzy o korzyściach, które mogą płynąć z oferowanych atrakcji. Konkretnie, szczegółowe propozycje w tym zakresie zostaną przedstawione w części koncepcyjnej opracowania.

1.2. Zagospodarowanie turystyczne

Inwentaryzacja i ocena bazy noclegowej

Na terenie Pojezierza Iławskiego zinwentaryzowano i oceniono w sumie 147 obiektów bazy turystycznej. W szczególności ocenie podległo 115 obiektów bazy noclegowej dysponującymi łącznie 4582 miej-

scami noclegowymi. Dodając do tego pojemność pól namiotowych /jednorazowo 3850 osób/ łącznie w bazie noclegowej na terenie Pojezierza przebywać mogą jednorazowo 8432 osoby.

Dane dotyczące poszczególnych obiektów bazy noclegowej, zestawione w tabelach 1-5, obejmują następujące cechy: położenie, rodzaj obiektu, gestor, liczba miejsc noclegowych /w rozbićiu na całoroczne i sezonowe/, charakter i standard zabudowy, stan środowiska oraz wyposażenie w zakresie ochrony środowiska. W zestawieniu zastosowano podział na następujące grupy rodzajowe obiektów:

- ośrodki wypoczynkowe i specjalistyczne /OW/- 65 obiektów o 2855 miejscach noclegowych,
- pola namiotowe, campingi, obozowiska /PH/ - 33 obiekty o łącznej powierzchni 38,5 ha o pojemności jednorazowej 3 850 osób,
- hotele, zajazdy, schroniska, pensjonaty /H/ - 21 obiektów o 828 miejscach noclegowych,
- obiekty budownictwa letniskowego /KL/ - 9 kolonii lub pojedynczych obiektów letniskowych mających w sumie 613 miejsc noclegowych /średnio 5 miejsc noclegowych w 1 obiekcie - szacunkowy wskaźnik stosowany w przypadku braku możliwości wejścia do obiektu/,
- pokoje gościnne /PG/ - 13 obiektów o 124 miejscach noclegowych,
- inne obiekty /np. sezonowe pomieszczenia noclegowe/: 6 obiektów o 162 miejscach noclegowych.

Lokalizację obiektów przedstawiono na mapie w analogicznym jak w zestawieniu tabelarycznym /tabele 1-5/ układzie rodzajowym. Na tej podstawie można stwierdzić, że w prawie wszystkich grupach rodzajowych obiektów występuje wybitnie nierównomierne rozmieszczenie w obrębie Pojezierza. Zdecydowana większość obiektów zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie jez. Jeziorak, często w sąsiedztwie linii brzegowej, co uznać należy jako zjawisko niekorzystne.

B. Zaczekiewicz /1994/ stwierdziła, że w strefie odległości 1 km od brzegu jeziora znajduje się 73,3 % ogółu miejsc noclegowych miasta i gminy Iława. Jedynie część obiektów np. obiekty hotelowe

Tabela 1
Baza turystyczna w mieście i gminie Iława

L.p.	Obiekt Miejscowość	Gestor	Liczba miejsc noclegowych: C-całoroczne S-sezonowe	Charakter zabudowy i standard /*1/	Stan środo- wiska /*2/	Wypozaże- nie w za- kresie ochrony środowiska	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8
A. OŚRODKI WYPOCZYNKOWE I SPECJALISTYCZNE /OW/							
1.	OW "Nitro- Erg", Krupski Hlyn <u>Wielka Żuława</u>	"Nitro - Erg" Tar- nowskie Góry	C=0 S=66	domki camp. /W/	I	szambo	
2.	OW "Trans- lift" <u>Wielka Żuława</u>	Warszawska Fabryka Dźwi- gów "Trans- lift" Warszawa	C=0 S=56	domki camp. /S/	II	szambo	rekultywacji wymaga teren, na którym zlo- kalizowane były stare obiekty zabudowy
3.	OW PKS <u>Wielka Żuława</u>	Urząd Miasta Iława	C=0 S=27	domki camp. /H/	II	szambo	ośrodek przeznaczony do likwidacji
4.	OW UM Iława <u>Wielka Żuława</u>	Urząd Miasta Iława /obiekt w dzierżawie/	C=0 S=32	domki camp. /H/	III	szambo	/dawny OW "Unitra- Unima"/; w obrębie OW funkcjonuje pole na- miotowe, na którym organizowane są obozy harcerskie i żegl.
5.	OW PGKiM Ciechanów <u>Wielka Żuława</u>	PGKiM Ciechanów	C=0 S=40	domki camp. /S/	I	szambo	
6.	OW WZGS Ciechanów <u>Wielka Żuława</u>	Urząd Miasta Iława /obiekt w dzierżawie/	C=0 S=27	domki camp. /S/	I	szambo	
7.	OW SPHW Warszawa <u>Wielka Żuława</u>	SPHW Warszawa /obiekt w dzierżawie/	C=0 S=18	domki camp. /S/	II	szambo	planowana budowa własnej oczyszczalni ścieków
8.	OW "Skarbek" <u>Iława</u>	Kopalnia Węg- la Kamiennego "Horcinek"	C=30 S=0	budynek /S/	-	kanalizacja miejska	
9.	OW - Ośrodek Turystyki Wodnej PTTK <u>Iława</u>	PTTK	C=140 S=60	domki camp. /S/	-	kanalizacja miejska	
10.	OW Zakł. Ce- luloz.-Papier- niczych Kwidzyn <u>Siemiany</u>	obiekt wy- dzierżawiony przez ok. 50 indywidual. najemców	C=0 S=200	domki camp. o zróżnicowanym standardzie, gl. /S/	II	szambo	parking położony zbyt blisko jeziora; w pla- nie zagosp. OW ma być przeniesiony
11.	OW Firmy Usł.-Handl. "WIS" sc. <u>Siemiany</u>	obiekt dzier- żawiony od gminy przez firmę "WIS" z Iławy	C=0 S=37	domki camp. /S/	I	szambo	dawny OW "TEIA"
12.	OW Iławs- kich Zakł. Napraw Sa- mochodowych <u>Siemiany</u>	obiekt dzier- żawiony od gminy	C=0 S=73	domki camp. /W/	I	szambo	w obrębie OW funkcyj- nuje pole namiotowe przeznaczone wyłącz- nie dla gości OW
13.	OW Zakł. Mech. "Ursus" z Włocławka <u>Siemiany</u>	teren dzier- żawiony od gminy	C=0 S=52	domki camp. /S/ pawilon /H/	I	szambo	

1	2	3	4	5	6	7	8
14.	OW Ilawskie- go Przedsięb. Budowlanego <u>Siemiany</u>	teren dzier- żawiony od gminy	C=0 S=25	domki camp. /W/	I	szambo	
15.	OW Zakładów Obuwia "Dolbut" ze Strzegomia <u>Siemiany</u>	prywatny	C=0 S=0	pawilony	I		obiekt w remoncie; nieużytkowany w ciągu ostatnich 3 lat
16.	OW PSS "Społem" <u>Siemiany</u>	PSS "Społem"	C=0 S=15	domki camp. /W/	I	szambo	
17.	OW "Drumet" Włocławek <u>Siemiany</u>	Fabryka Lin i Drutów "Drumet" Włocławek	C=0 S=32	domki camp. /S/	II	szambo	
18.	OW Handl. - Produkc. Sp-ni Pracy w Suszu <u>Siemiany</u>	Handl. - Prod. Sp-nia Pracy w Suszu	C=0 S=16	domki camp. /S/	III	szambo	
19.	OW Handl. - Produkc. Sp-ni Pracy w Sztumie <u>Siemiany</u>	Handl. - Prod. Sp-nia Pracy w Sztumie	C=0 S=15	domki camp. /N/	III	szambo	
20.	OW Spółdz. Pracy "Wkręta- ki" ze Skarżys- ka Kamiennej <u>Siemiany</u>	Sp-nia Pracy "Wkrętaki" Skarżysko- Kamienna	C=0 S=4	domek camp. /S/	II	szambo	
21.	OW Międzyzakł. Sp-ni Mieszk. ze Skarżyska- Kamiennej <u>Siemiany</u>	Międzyzakł. Sp-nia Mieszk. Skarżysko- Kamienna	C=0 S=16	domki camp. /S/	II	szambo	
22.	OW GS Schł. z Dzierzgonia <u>Siemiany</u>	Gminna Spółdz. Dzierzgoń	C=0 S=24	domki camp. /N/	III	szambo	
23.	OW Miejskiego Zarządu Gosp. Lokalowej w Ilawie <u>Siemiany</u>	Miejski Zarząd Gosp. Loka- lowej Ilawa	C=0 S=28	domki camp. /W/	I	szambo	
24.	OW Straży Pożarnej z Ilawy <u>Siemiany</u>	Straż Pożarna Ilawa	C=0 S=4	domek camp. /S/	II	szambo	
25.	OW Urzędu Miasta Ilawa <u>Siemiany</u>	Urząd Miasta Ilawa	C=0 S=24	domki camp. /S/	II	szambo	
26.	OW Urzędu Gminy Ilawa <u>Siemiany</u>	Urząd Gminy Ilawa	C=0 S=12	domki camp. /S/	II	szambo	
27.	OW "Budowla- ni" Elbląg <u>Siemiany</u>	teren prywat- ny /dzierżawa/ Zw. Zaw. Bud. Elbląg	C=0 S=60	domki camp. /S/	II	szambo	
28.	OW Kopalni Węgla Kamien- nego Hysławice <u>Siemiany</u>	Kopalnia Węgla Kamiennego Hysławice	C=0 S=120	domki camp. /W i S/	II	szambo	
29.	OW Przeds. Państw. "Cen- trała Nasienna" <u>Siemiany</u>	prywatny	C=0 S=16	domki camp. /S/	II	szambo	domki wykupione przez osoby prywatne

1	2	3	4	5	6	7	8
30.	OW Przeds. Urządzeń Tech- nologicznych "Tefa" Siemiany	prywatny /S. Dzik/	C=0 S=8	domki camp. /S/	II	szambo	domki wykupione przez osobę prywatną
31.	OW PRiTv Sarnówek	PRiTv Warszawa	C=0 S=180	pawilony /W/	II	oczyszczalnia ścieków	szeroki program imprez towarzyszących w obrębie OW funkcjo- nuje PN
32.	OW Szkół Ekonomicznych z Iławy Jażdżówki	Kuratorium Oświaty	C=88 S=0	pawilony /S/	II	szambo	w obrębie OW funkcjo- nuje PN
33.	OW "Budopol" Kalitka	Przeds. Gosp. Masz. Budowl. "Budopol" Mińsk Maz.	C=0 S=98	domki camp. /S/	II	szambo	w obrębie OW funkcjo- nuje PN
34.	OW POM w Sztumie Makowo ^{*3/}	POM Sztum	C=0 S=60	domki camp. /S i N/	II/III	szambo	
35.	OW POM w Iławie Makowo	POM Iława	C=0 S=64	domki camp. /S i N/	II/III	szambo	
36.	OW "Morpak" Gdańsk Makowo	Wytwórnia Uszczelek "Morpak" Gdańsk	C=0 S=71	domki camp. /S i N/	II/III	szambo	
37.	OW Sch. w Ryjewie Makowo	prywatna	C=0 S=16	domki camp. /S i N/	II/III	szambo	obecnie obiekty let- niskowe osób prywat- nych
38.	OW OSM Lubawa Makowo	Okręgowa Spółdz. Miecz. Lubawa	C=0 S=4	domek camp. /N/	II/III	brak	
39.	OW POM w Krzywoności Makowo	POM Krzywoność	C=0 S=20	domki camp. /S i N/	II/III	szambo	
40.	OW PKS Ostróda Makowo	PKS Ostróda	C=0 S=20	domki camp. /S i N/	II/III	szambo	
41.	OW "Elfa" Elbląg Makowo	Elbląska F-ka Urządzeń Okrętu. Elbląg	C=0 S=35	domki camp. /S/	II/III	szambo	
42.	OW PGKM Sztum Makowo	Przeds. Gosp. Kom. i Mieszk. Sztum	C=0 S=12	domki camp. /N/	II/III	szambo	
43.	OW ZGK Malbork Makowo	Zakład Gosp. Mieszkaniowej Malbork	C=0 S=15	domki camp. /N/	II/III	szambo	
44.	OW Przeds. Przem. Mebl. w Iławie Makowo	Przeds. Przem. Meblowego Iława	C=0 S=32	domki camp. /S i N/	II	szambo	
45.	OW ZDZ Toruń Makowo	Zakład Dos- konaleń Za- wodowego Toruń	C=0 S=40	domki camp. /S/	II	szambo	
46.	OW Polmo Dzierzgoń Makowo	Polmo Kwidzyn Zakład Dzierzgoń	C=0 S=24	domki camp. /S i N/	II/III	szambo	
47.	OW Przemysł. Inst. Maszyn Budowl. Kobyłka Makowo	Przem. Inst. Maszyn Budowl. Kobyłka k/Warszawy	C=0 S=68	domki camp. /W i S/	II/III	szambo	

1	2	3	4	5	6	7	8
48.	OW Spółdz. "Praca" w Iławie <u>Makowo</u>	Spółdz. Mie- szk. Właśc. Lokat. "Praca" Iława	C=0 S=9	domki camp. /S/	II/III	szambo	
49.	OW ZDZ Warszawa <u>Makowo</u>	ZDZ Warszawa	C=0 S=30	domki camp. /S i N/	I/II	szambo	
50.	OW Rejon Energetyczny w Iławie <u>Makowo</u>	Zakłady Ener- getyczne Olsztyn, Oddz. Iława	C=0 S=24	domki camp. /S/	II	suche doły chlonne	
51.	OW "Artech" Łódź <u>Makowo</u>	Zakłady Art. Techn. "Artech" Łódź	C=0 S=26	domki camp. /S i N/	II	szambo	
52.	OW Zespół Szkół Zawod. w Iławie <u>Makowo</u>	Zespół Szkół Zawodowych Iława	C=0 S=10	domki camp. /S i N/	II/III	szambo	
53.	OW Zakładów Gazowniczych <u>Makowo</u>	Mazowieckie Okręg. Zakł. Gazownicze Warszawa-Olsztyn	C=0 S=32	domki camp. /N/	II/III	szambo	
54.	OW Iławskiego Przeds. Budowl. <u>Makowo</u>	Iławskie Przeds. Bud. Iława	C=0 S=50	domki camp. /W i S/	II/III	szambo	
55.	OW "Ekspom" <u>Makowo</u>	Przeds. Napr. - Prod. "Ekspom" Nowy Dwór k/Kwidzyna	C=0 S=40	domki camp. /N/	II/III	szambo	
56.	OW "Dzierzbud" <u>Makowo</u>	Przedsięb. Wielobr. "Dzierzbud" Dzierzgoń	C=0 S=12	domki camp. /N/	II/III	szambo	
57.	OW "Jedność" <u>Makowo</u>	Spółdz. Mieszk. "Jedność" Ostróda	C=0 S=10	domki camp. /N/	II/III	suche doły chlonne	
58.	OW Elektromon- tarz Chorzów <u>Makowo</u>	Przeds. Energ. Montaż. Przem. Węglowego Chorzów	C=0 S=103	domki camp. /S/	I	szambo	
59.	OW GS Sch. w Iławie <u>Makowo</u>	Gminna Spółdz. "Samopomoc Chłopska" Iława	C=0 S=40	domki camp. /S/	II/III	szambo	
60.	OW Przemysł. Instytutu Telekomunikacji <u>Makowo</u>	Przemysłowy Instytut Te- lekomunikacji Warszawa	C=0 S=80	domki camp. /S/ pawilon /S/	II	szambo	
61.	OW WZGS <u>Makowo</u>	WZGS Iława	C=0 S=4	domek camp. /S/	II/III	brak	
62.	OW WZGS <u>Makowo</u>	WZGS Łódź	C=0 S=40	domki camp. /S/	II	szambo	
63.	OW Ośr. Hodowl. Zarod. Ulnowo <u>Makowo</u>	Spółka "Mada" Elbląg, Pasłęk	C=0 S=74	domki camp. /W i S/	II/III	szambo	
64.	OW "Polan" <u>Makowo</u>	Dziwiarska Spółdz. Pracy "Polan" Warszawa	C=0 S=71	domki camp. /N/	III	szambo	

1	2	3	4	5	6	7	8
B. POLA NAMIOTOWE, CAMPINGI, OBOZOWISKA /PN/							
65.	Pole campin- gowe <u>Ilawa</u>	Przeds. "Traveland" Ilawa /obiekt w dzierżawie/			I	kanalizacja miejska	pole namiotowe i ca- ravaningowe na około 200 osób
66.	Pole namio- towe k/dzikiej plaży <u>Ilawa</u>				II	toalety	
67.	Pole namio- towe <u>Ilawa</u>	TKKF Ilawa			II	kanalizacja miejska	
68.	Pole namio- towe i cam- pingowe <u>Siemiany</u>	obiekt wy- dzierżawiony od "Hazure- Turist"			II	szambo	
69.	Pole namio- towe "Nowy Rożek" <u>Siemiany</u>	prywatny /dzierżawa od lasów państw./			I	szambo	
70.	Pole namio- towe <u>Siemiany</u>	Państwowy Dom Dziecka Kłodzko /dzierżawa od lasów państw./			II	szambo	budynki stałe o wyso- kim standardzie; gł. przeznaczone do obsługi obozów że- glarskich
71.	Pole namio- towe <u>Siemiany</u>	prywatny - Ośrodek Zegl. Sądu Wojew. w Elblągu			III	brak	elementem wyposażeni- są barakowozy mieszł wywożone na zimę
72.	Obozowisko ZHP <u>Siemiany</u>	prywatny; ZHP Hufiec Kwidzyn	zagospoda- rowanie /N/		IV	kabiny ekolo- giczne	w skład wchodzi 5 po- obozowisk, w obrębie których przebywa jed- norazowo ok. 350 osó
73.	Pole namio- towe <u>Siemiany</u>	prywatny			III	szambo	obiekt ogólnodostępny
74.	Pole namio- towe <u>Krupówka</u>	Lasy Państwowe /dzierżawa/			II		kompleks 4 pól namio- towych, punkty obsłu- gi gastronomicznej
75.	Pole namio- towe <u>Szałkowo</u>	prywatny /D. Cwiklak/			I	toalety suche doły	
76.	Pole namio- towe <u>Szałkowo</u>	prywatny /B. Cwiklak/			I	szambo	
77.	Pole namio- towe <u>Szałkowo</u>	prywatny /E. Baranowski/			I	szambo	w obrębie PN funkcje- nuje pole caravanin- gowe /10 stanowisk/ możl. podł. do prądu
78.	Pole namio- towe <u>Sarnówek</u>	PRiTv Warszawa			II	oczyszczalnia ścieków w OW	
79.	Pole namio- towe <u>Sarnówek</u>	Lasy Państwowe /dzierżawa/			II		
80.	Pole namio- towe Szkół Ekonom z Ilawy <u>Jażdżówki</u>	Kuratorium Oświaty			II	szambo w OW	

1	2	3	4	5	6	7	8
81.	Pole campin- gowe <u>Rudzienice</u>	J. Biereg	C=0 S=8	W	II		do wynajęcia są 2 domki campingowe
82.	Pole namio- towe <u>Rudzienice</u>	S. Misiora			II		
83.	Pole namio- towe <u>Kalitka</u>	Przeds. Gosp. Masz. Budowl. "Budopol" Mińsk Maz.			II	szambo w OW	
84.	Pole namio- towe <u>Makowo</u>	Lasy Państwowe			III	brak	
85.	Pole namio- towe <u>Gardzien</u>	Lasy Państwowe /dzierżawa/			II	brak	
86.	Pole namio- towe <u>Kamionka</u>	Lasy Państwowe /dzierżawa/			II	brak	

C. HOTELE, ZAJAZDY, SCHRONISKA, PENSJONATY /H/

87.	Hotel "Gallus" <u>Iława</u>	prywatny	C=52 S=0	/W/	-	kanalizacja miejska	kawiarnia oraz resta- racja na 106 miejsc konsumpc.
88.	Hotel <u>Iława</u>	Olsztyńskie Przeds. Usług Socj. i Mieszk. Olsztyn	C=156 S=0	/N/	-	kanalizacja miejska	
89.	Hotel "Kormoran" <u>Iława</u>	PSS "Społem" Iława	C=62 S=0	/W/	-	kanalizacja miejska	poza budynkiem głów- nym do hotelu należą 2 obiekty pensjonato- we
90.	Hotel "Pod Omega" <u>Iława</u>	Przeds. Gastr.-Handl. -Turyst. Iława	C=27 S=0	/W/	-	kanalizacja miejska	obiekt przeznaczony głównie dla żeglarzy warsztat szkodniczy, sklep żeglarski
91.	Hotel Leśny "Traveland" <u>Iława</u>	Przeds. "Traveland" Iława /obiekt w dzierżawie/	C=72 S=0	/W/	-	kanalizacja miejska	do obiektu należy także pole campingo- we; restauracja- pizzeria na 70 miejsc konsumpc.
92.	Zajazd "Sylwia" <u>Nowa Wieś</u>	prywatny	C=38 S=0	/S/	-	szambo	
93.	Zajazd "Wielka Zula- wa" <u>Iława</u>	Iławski Klub Sportowy "Jeziorak"	C=38 S=0	/W/	-	kanalizacja miejska	restauracja na 80 miejsc konsumpc.
94.	Hotel "Zefi- rek" - Ośro- dek Sportów Wodnych PKP <u>Iława</u>	PKP	C=50 S=0	/S/	-	kanalizacja miejska	szeroka oferta usług towarzyszących
95.	Hotel "Port Marina" <u>Iława</u>	Iławski Klub Sporto- wy Iława	C=27m S=0	/W/S/	-	kanalizacja miejska	
96.	Schronisko Młodzieżowe <u>Iława</u>	Kuratorium Oświaty	C=0 S=44	/W/	-	kanalizacja miejska	standard wysoki w ka- tegorii schronisk /kat. I/

1	2	3	4	5	6	7	8
97.	Pensjonat <u>Karaś</u>	S. Sawilski	C=16 S=0	/W/	-	szambo	planowane rozszerze- nie oferty: pole gol- fowe, korty tenisowe; obecnie organizowane są przejażdżki konne
98.	Pensjonat <u>Szałkowo</u>	E. Baranowski	C=18 S=0	/W/	-	szambo	istnieje możliwość zwiększenia liczby miejsc noclegowych do 27 /dostawki/; impre- zy towarzyszące
99.	Schronisko Młodzieżowe <u>Tynwald</u>	PTSM Szkoła Podst.	C=0 S=25	/N/	-	szambo	
100.	Schronisko Młodzieżowe <u>Zabrowo</u>	PTSM Szkoła Podst.	C=0 S=50	/N/	-	szambo	standard niski w ka- tegorii schronisk /kat. III/

D. KOLONIE I POJEDYNCZE OBIEKTY BUDOWNICTWA LETNISKOWEGO /KL/

101.	Teren bu- downictwa letniskowego <u>Siemiany</u>	teren i domki prywatne	C=0 S=60	domki letniskowe /N/	IV	szambo	obiekty odkupione od Związku Zawod. "Budo- włani z Elbląga
102.	Teren bu- downictwa letniskowego <u>Siemiany</u>	teren i domki prywatne	C=0 S=300	domki letniskowe /W/	I	szambo	obiekty odkupione od Związku Zawod. "Budo- włani z Elbląga
103.	Teren bu- downictwa letniskowego <u>Solniki</u>	teren i domek prywatne	C=0 S=5	domek letniskowy /S/	I		obiekty odkupione od Związku Zawod. "Budo- włani z Elbląga
104.	Teren bu- downictwa letniskowego <u>Piec-Jeziorno</u>	teren i domek prywatne	C=0 S=25	domek letniskowy /W i S/	II	szambo	obiekty odkupione od Związku Zawod. "Budo- włani z Elbląga

E. POKOJE GOŚCINNE /PG/

105.	<u>Siemiany</u>	D. Babecki	C=7 S=0	W			pole campingowe w bu- dowie
106.	<u>Siemiany</u>	R. Dunia	C=8 S=0	S			
107.	<u>Szałkowo</u>	B. Cwiklak	C=8 S=0	S			
108.	<u>Szałkowo</u>	J. Ciałek	C=8 S=0	S			
109.	<u>Piec-Jeziorno</u>	E. Dulmiński	C=0 S=12	S			
110.	<u>Piec-Jeziorno</u>	B. Michałowska	C=0 S=14	W			istnieje także możli- wość ustawienia na- miotów
111.	<u>Rudzienice</u>	J. Bieręg	C=0 S=8	W			do wynajęcia są także domki campingowe /dla 2 rodzin/
112.	<u>Lawice</u>	G. Łapacz	C=8 S=0	W			
113.	<u>Frednowy</u>	B. Kiecko	C=12 S=0	W			

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

F. INNE OBIEKTY

114. Rybaczówka Pruszkowskich Zakł. Maszyn Biurowych <u>Siemiany</u>	dzierżawa od Kopal- ni Węgla Kamionnego "Mysłowice"	C=0 S=5	domek camp. /N/	III	obiekt wykorzystywa- ny także czasami w okresie zimowym
115. Stanica żeglar- ska - Yacht Club "Liwa" z Kwidzyna <u>Siemiany</u>	teren pry- watny /dzierża- wa/	C=0 S=10	domki camp. /S/	I	wykorzystywane są urządzenia sanitarne pola namiotowego

- *1: standard obiektu: W - wysoki, S - średni, N - niski /obiekt substandardowy/
 *2: stan środowiska w skali I-IV wg opisu w tekście
 *3: dane dotyczące wielkości bazy noclegowej oraz gestorów obiektów przedstawiono na podstawie informacji
 Urzędu Gminy Iława

Tabela 2
Baza turystyczna w mieście i gminie Kisielice

L.p.	Obiekt Miejscowość	Gestor	Liczba miejsc noclegowych: C=całoroczne S=sezonowe	Charakter zabudowy i standard /*1/	Stan środowiska /*2/	Wyposażenie w zakresie ochrony środowiska	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8
A. POLE NAMIOTOWE							
1.	Pole namiotowe <u>Trupel</u>	prywatny			II	brak	obiekt nie rejestrowany /PN "dzikie"/
B. ZAJAZD							
2.	Zajazd <u>Jędrzychowo</u>	prywatny	C=8 S=0	/W/	-	dolny chłonne	kompleksowe usługi hotelarsko-gastron. i sport.-rekreacyjne
C. KOLONIE BUDOWNICTWA LETNISKOWEGO /KL/							
3.	Teren budownictwa letniskowego <u>Trupel</u>	teren i domki prywatne	C=0 S=120	domki letniskowe /W/	I	szamba	
4.	Teren budownictwa letniskowego <u>Goryń</u>	teren i domki prywatne	C=0 S=20	domki letniskowe /S/	I	brak	
D. INNE							
5.	Pomieszczenia noclegowe <u>Kisielice</u>	Szkoła Pods.	C=0 S=30	N	-	szambo	obiekt wykorzystywany sporadycznie przez zorganizowane grupy
6.	Pomieszczenia noclegowe <u>Trupel</u>	Szkoła Pods.	C=0 S=30	N	-	szambo	obiekt wykorzystywany sporadycznie przez zorganizowane grupy

*1: standard obiektu: W - wysoki, S - średni, N - niski /obiekt substandardowy/
*2: stan środowiska w skali I-IV wg opisu w tekście

Tabela 3
Baza turystyczna w mieście i gminie Lubawa

L.p.	Obiekt Miejscowość	Gestor	Liczba miejsc noclegowych: C-całoroczne S-sezonowe	Charakter zabudowy i standard /*1/	Stan środowiska /*2/	Wypozażenie w zakresie ochrony środowiska	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8
A. POLA NAMIOTOWE							
1.	Pole namiotowe <u>Lubstynek</u> /Wygoda/	prywatny /K. Zieliński/			I	kontenery na śmieci, szambo, biotoalety	obiekt wykorzystywany przede wszystkim przez zorganizowane grupy holenderskie; imprezy towarzyszące, m.in. udział turystów w pozyskiwaniu miodu
2.	Pole namiotowe <u>Rodzone</u>	Lasy Państwowe			II	brak	
B. ZAJAZD							
3.	Zajazd <u>Samplawa</u>	prywatny /R. Mówiński/	C=8 S=0	W	-	szambo	obiekt w trakcie realizacji
C. POKOJE GOŚCINNE							
4.	<u>Lubawa</u>	prywatny	C=11 S=0	S	-	kanalizacja miejska	znaczne wykorzystanie w okresie jesienno-zimowym
D. INNE							
5.	Domek myśliwski <u>Pomierki</u>	Koło Łowieckie Warszawa	C=10 S=0	W	II	szambo	

*1: standard obiektu: W - wysoki, S - średni, N - niski /obiekt substandardowy/
*2: stan środowiska w skali I-IV wg opisu w tekście

Tabela 4
Baza turystyczna w mieście i gminie Susz

L.p.	Obiekt Miejscowość	Gestor	Liczba miejsc noclegowych: C-caloroczne S-sezonowe	Charakter zabudowy i standard /*1/	Stan środowiska /*2/	Wyposażenie w zakresie ochrony środowiska	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8
A. POLA NAHIOTOWE, BIWAKOWE							
1.	Pole namiotowe <u>Bronowo</u>	Lasy Państwowe /dzierżawa/			II		
2.	Pole namiotowe <u>Merynos</u>	Lasy Państwowe			II		
3.	Pole biwakowe <u>Chełmżyca</u>	prywatne			II		obiekty małej gastronomii
B. HOTELE, SCHRONISKA							
4.	Hotel <u>Bałoszyce</u>	Przeds. "Agro-Powisłe" Sztum	C=47 S=0	/W i S/	-	szambo	kompleksowe usługi hotelarsko-gastron. i sport.-rekreacyjne; możliwość wynajęcia koni, bryczek
5.	Schronisko Młodzieżowe <u>Kamieniec</u>	PTSM Szkoła Podst. Kamieniec	C=0 S=40	/N/	-	szambo	
C. KOLONIA BUDOWNICTWA LETNISKOWEGO							
6.	Teren budownictwa letniskowego <u>Chełmżyca</u>	teren i domki prywatne	C=0 S=25	domki letniskowe /S/	II	brak	
D. POKOJE GOSCIENNE							
7.	<u>Susz</u>	prywatny	C=5 S=0	W	-		
8.	<u>Nipkowo</u>	prywatny	C=5 S=0	W	-		

*1: standard obiektu: W - wysoki, S - średni, N - niski /obiekt substandardowy/
*2: stan środowiska w skali I-IV wg opisu w tekście

Tabela 5
Baza turystyczna w mieście i gminie Zalewo

L. p.	Obiekt Miejscowość	Gestor	Liczba miejsc noclegowych: C=całoroczne S=sezonowe	Charakter zabudowy i standard /•1/	Stan środo- wiska /•2/	Wypozaże- nie w za- kresie ochrony środowiska	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8
A. OSRODEK WYPOCZYNKOWY							
1.	OW "Zamech" Elbląg <u>Bukowiec</u>	"Zamech" Elbląg	C=0 S=8	domki camp. /N/	I	brak	obiekty OW mają ulec likwidacji; obiekt m służyć jedynie jako pole namiotowe
B. POLA NAMIOTOWE							
2.	Pole namio- towe <u>Jerzwałd</u>	prywatny /Z. Skórka/			II	brak	
3.	Pole namio- towe <u>Matyły</u>	Urząd Gminy Zalewo			II	toalety suche doły	
4.	Pole namio- towe <u>Witoszewo</u>	Szkoła Podst. Witoszewo			II	brak	
5.	Pole namio- towe "Zamech" <u>Bukowiec</u>	"Zamech" Elbląg			I	brak	
6.	Pole namio- towe <u>Pomielin</u>	prywatny /P. Niesibęcki/			I	brak	
C. SCHRONISKA, PENSJONATY							
7.	Pensjonat <u>Wieprz</u>	prywatny /W.A. Wierz- biczny/	C=17 S=0	/W/	-	szambo	kompleksowe usługi hotelarsko-gastron. sport.-rekreacyjne, imprezy towarz., bar
8.	Pensjonat <u>Matyły</u>	prywatny /B. Falencik/	C=8 S=0	/W/	-		możliwość rozbicia namiotów; wyżywienie /bar/
9.	Schronisko Młodzieżowe <u>Boreczno</u>	PTSM Szkoła Podst. Boreczno	C=0 S=25	/N/	-	szambo	
D. KOLONIE BUDOWNICTWA LETNISKOWEGO /KL/							
10.	Teren bu- downictwa letniskowego <u>Gubławki</u>	teren i domki prywatne	C=0 S=50	domki letniskowe /W i S/	I	brak	
11.	Teren bu- downictwa letniskowego <u>Duba</u>	teren i domki prywatne	C=8 S=	domki letniskowe /W /	I	szambo	
E. POKOJE GOŚCINNE /PG/							
12.	<u>Matyły</u>	prywatny /S. Szacoń/	C=6 S=12	S			możliwość rozbicia namiotów /jest to były obiekt Stoczni Póln. Gdańsk; bar, możl. wypożycz. sprzętu turyst.

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

F. INNE

13.	Stacja wędkarska <u>Chmielówka</u>	ZWS Elana Toruń /dzierżawa P. Molenda/	C-11 S-66	W/S S	II	szambo	jest to były obiekt Lasów Państwowych /leśniczówka/
-----	---------------------------------------	---	--------------	----------	----	--------	---

*1: standard obiektu: W - wysoki, S - średni, II - niski /obiekt substandardowy/

*2: stan środowiska w skali I-IV wg opisu w tekście

rozmieszczone są bardziej równomiernie i w większej odległości od jezior.

Największa koncentracja istniejących obiektów bazy turystycznej występuje na terenie miasta i gminy Iława. Rozmieszczenie obiektów w układzie gminnym przedstawia tabela 6.

Na terenie Pojezierza Iławskiego wśród obiektów bazy noclegowej przeważają ośrodki wypoczynkowe (62,3 % ogółu miejsc). Należy podkreślić, że w ostatnich latach występuje w całym kraju proces przekształceń własnościowych obiektów zagospodarowania turystycznego, obejmujący przede wszystkim zakładowe ośrodki wypoczynkowe. Zjawisko to występuje także na terenie Pojezierza, gdzie gestorami coraz większej liczby ośrodków wypoczynkowych, pól namiotowych oraz obiektów hotelowych są osoby prywatne (tabela 1-5).

Odrębnego omówienia wymaga problem własności terenów i obiektów budownictwa letniskowego. W dotychczasowej rzeczywistości w Polsce obserwowano, że obiekty letniskowe lokalizowane były na terenach stanowiących własność miejscowej ludności. Obecnie coraz bardziej powszechny jest także zakup ziemi, co dotyczy także obiektów położonych na terenie Pojezierza Iławskiego.

Nie prowadzono odrębnych badań dotyczących pochodzenia terytorialnego właścicieli domków letniskowych, pewnych danych w tym zakresie dostarcza jednak analiza tej cechy przedstawiona na podstawie wyrywkowych badań terenowych. Na tej podstawie można stwierdzić, że wśród właścicieli tego typu obiektów przeważają mieszkańcy Iławy, Kwidzyna, Susza, Prabut, Elbląga, a także Poznania i Warszawy.

Ważną cechą bazy noclegowej na terenie Pojezierza jest jej sezonowość. Obecnie aż 78,0 % miejsc noclegowych na terenie Pojezierza ma charakter sezonowy. W największym stopniu dotyczy to ośrodków wypoczynkowych (91,0 % miejsc sezonowych) i z natury rzeczy obiektów budownictwa letniskowego (98,7 % miejsc sezonowych). Korzystne jest, że stosunkowo znaczna część (77,8 %) miejsc noclegowych w grupie obiektów hotelowych (hotele, zajazdy, schroniska, pensjonaty) ma charakter całoroczny. Należy podkreślić przy tym, że

Tabela 6

Obiekty bazy turystycznej na Pojezierzu Iławskim w układzie gminnym

Rodzaj bazy	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych		
		Całoroczne	Sezonowe	Ogółem
<u>Ośrodki wypoczynkowe i specjalistyczne:</u>				
- Miasto i gmina Iława	64	258	2581	2839
- Miasto i gmina Kisielice	-	-	-	-
- Miasto i gmina Lubawa	-	-	-	-
- Miasto i gmina Susz	-	-	-	-
- Miasto i gmina Zalewo	1	-	8	8
<u>Pola namiotowe, campingi, obozowiska:</u>				
- Miasto i gmina Iława	22	-	8	8
- Miasto i gmina Kisielice	1	-	-	-
- Miasto i gmina Lubawa	2	-	-	-
- Miasto i gmina Susz	3	-	-	-
- Miasto i gmina Zalewo	5	-	-	-
<u>Hotele, zajazdy, schroniska, pensjonaty:</u>				
- Miasto i gmina Iława	14	556	119	675
- Miasto i gmina Kisielice	1	8	-	8
- Miasto i gmina Lubawa	1	8	-	8
- Miasto i gmina Susz	2	47	40	87
- Miasto i gmina Zalewo	3	25	25	50
<u>Kolonie i pojedyncze obiekty budownictwa letniskowego:</u>				
- Miasto i gmina Iława	4	-	390	390
- Miasto i gmina Kisielice	2	-	140	140
- Miasto i gmina Lubawa	-	-	-	-
- Miasto i gmina Susz	1	-	25	25
- Miasto i gmina Zalewo	2	8	50	58
<u>Pokoje gościnne:</u>				
- Miasto i gmina Iława	9	51	34	85
- Miasto i gmina Kisielice	-	-	-	-
- Miasto i gmina Lubawa	1	11	-	11
- Miasto i gmina Susz	2	10	-	10
- Miasto i gmina Zalewo	1	6	12	18
<u>Inne obiekty:</u>				
- Miasto i gmina Iława	2	-	15	15
- Miasto i gmina Kisielice	2	-	60	60
- Miasto i gmina Lubawa	1	10	-	10
- Miasto i gmina Susz	-	-	-	-
- Miasto i gmina Zalewo	1	11	66	77
<u>R a z e m:</u>				
- Miasto i gmina Iława	115	865	3147	4012
- Miasto i gmina Kisielice	6	8	200	208
- Miasto i gmina Lubawa	5	29	-	29
- Miasto i gmina Susz	8	57	65	122
- Miasto i gmina Zalewo	13	50	161	211

obiekty te - choć w nierównej koncentracji - występują na terenie wszystkich analizowanych gmin Pojezierza Iławskiego.

Prawie wszystkie obiekty budownictwa letniskowego zakwalifikowano do grupy obiektów sezonowych. Niewielka ilość tych obiektów /wg szacunków około 20 %/ ma niewątpliwie już obecnie charakter całoroczny, a jedynie nieliczne np. w miejscowości Duba można zakwalifikować do tej kategorii na podstawie rozmowy z użytkownikami.

W zbiorczych zestawieniach tabelarycznych /tabele 1-5/ przedstawiono dane dotyczące charakteru i standardu zabudowy. Standard zabudowy określano nie tylko na podstawie ogólnego stanu technicznego obiektów, ale także z uwzględnieniem ich wyposażenia. Jak wynika z analizy tej cechy na terenie Pojezierza Iławskiego standard obiektów jest bardzo zróżnicowany. W grupie ośrodków wypoczynkowych przeważają obiekty o standardzie średnim i niskim, natomiast w innych grupach np. obiekty hotelowe, pokoje gościnne o standardzie wysokim i średnim. Ogólnie należy wnioskować, aby obiekty o niskim standardzie zostały przeznaczone do rozbiórki. Szczegółowe wytyczne w tym zakresie przedstawione zostaną w następnym etapie pracy.

Bardzo zróżnicowany jest stan środowiska w obrębie analizowanych powierzchniowych obiektów bazy noclegowej. Ocenie w tym przypadku nie poddano obiektów określonych jako punktowe: hotele, zajazdy, schroniska, pensjonaty, pokoje gościnne. Z zestawienia /tabele 1-5/ wynika, że duża część obiektów charakteryzuje się znacznymi przekształceniami środowiskowymi, co znacznie obniża, a niekiedy uniemożliwia właściwy wypoczynek. Tereny te powinny zostać czasowo wyłączone z użytkowania turystycznego do czasu zakończenia prac rekultywacyjnych.

Stan środowiska powierzchniowych obiektów bazy turystycznej odniesiono do tzw. stadiów degradacji turystycznej. Stadium I odnosi się do terenów, na których zniszczenia praktycznie nie występują a nacisk turystyczny jest niewielki. Stadium II występuje na obszarach, gdzie ruch turystyczny i zniszczenia mają charakter liniowy. Stadium III obejmuje te części np. ośrodków wypoczynkowych, gdzie zniszczenia powierzchniowe przeważają nad liniowymi. Stadium IV obejmuje obiekty, gdzie występują zniszczenia powierzchniowe a li

niowe są sporadyczne, a zatem występuje największe przekształcenie środowiska.

Baza gastronomiczna

Odrębnego omówienia wymagają zagadnienia związane z funkcjonowaniem bazy gastronomicznej. Jest to tym bardziej istotne, gdyż na tym terenie nastąpiły w ostatnim dziesięcioleciu bardzo duże przekształcenia w tym zakresie. W latach 70 - tych i 80 - tych na Pojezierzu /poza miastami/ nie występowały obiekty gastronomiczne ogólnodostępne, nieliczne były obiekty "małej gastronomii" a podstawową rolę odgrywała baza żywieniowa ośrodków wypoczynkowych, przeznaczona w zasadzie do obsługi własnych gości.

Obecnie - w nowych uwarunkowaniach ekonomicznych - część nierentownych obiektów żywieniowych uległa likwidacji, zaczęły natomiast na większą skalę funkcjonować niezależne obiekty gastronomiczne nie związane bezpośrednio z poszczególnymi obiektami bazy noclegowej. Ze względów ekonomicznych zlikwidowano część stołówek w ośrodkach wypoczynkowych. Natomiast te, które pozostały mają w tej chwili charakter ogólnodostępny.

Poszerza się ponadto wachlarz oferowanych usług. Obok podstawowych punktów stołówek pojawiają się dość powszechnie obiekty towarzyszące takie jak: kawiarnie, bary, bufety oraz punkty sprzedaży głównie artykułów spożywczych. Wzrasta także liczba obiektów gastronomicznych o wysokim standardzie, głównie w Iławie.

Sieć komunikacyjna

Pojezierze Iławskie charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną kolejową i średnią dostępnością komunikacyjną drogową. Decyduje o tym przebieg głównych linii kolejowych w skali kraju: Warszawa-Gdańsk i Poznań-Toruń-Olsztyn oraz krajowych połączeń drogowych Toruń-Olsztyn i Grudziądz-Olsztyn. Dla ruchu turystycznego istotne znaczenie ma obwodnica drogowa wokół jez. Jeziorak, stanowiąca szlak turystyki motorowej.

1.3. Ruch turystyczny

Pojezierze Iławskie stanowi teren turystyki i wypoczynku przede wszystkim dla:

1. mieszkańców położonych w sąsiedztwie miast /Olsztyn, Ostróda, Susz, Sztum, Malbork, Elbląg/
2. mieszkańców miast położonych w większej odległości od Pojezierza /Toruń, Warszawa, Łódź, Chorzów, Katowice/.

Koncentracja ruchu turystycznego występuje przede wszystkim w trzech rejonach: Iławie, Makowie i Siemianach.

Ocenę wielkości ruchu turystycznego na terenie Pojezierza Iławskiego przeprowadzono na podstawie analizy stopnia wykorzystania obiektów bazy noclegowej w 1994 roku. W przypadku ośrodków wypoczynkowych w okresie letnim lipiec - sierpień wykorzystanie ich wynosi około 100 %, natomiast w czerwcu i we wrześniu około 50%, przy średnim pobycie turystów przez 14 dni. Pojemność turystyczna pól namiotowych wykorzystywana jest tylko w 50 %, przy czym średni pobyt wypoczywających wynosi 6 dni. Domki letniskowe są wykorzystywane średnio przez 20 weekendów rocznie, przy pobycie 2-dniowym. Należy jednak nadmienić, że w wielu przypadkach domki letniskowe wykorzystywane są podobnie jak ośrodki wczasowe /od czerwca do września/, natomiast przez pozostałą część roku są zamknięte. Stopień wykorzystania hoteli i zajazdów wynosi w ciągu całego roku średnio 15 %, przy średnim 2-dniowym pobycie. Wielkość wykorzystania Pojezierza dla wypoczynku świątecznego w ciągu roku określono szacunkowo na podstawie obserwacji i wywiadów. Zbiorcze zestawienie wielkości ruchu turystycznego przedstawia tabela 7.

Z analizy wielkości ruchu turystycznego wynika, że teren Pojezierza Iławskiego najbardziej obciążony jest przez ruch i wczasowo-wypoczynkowy i weekendowy. Pod względem ilości osobodni przeważa zdecydowanie ruch wczasowo-wypoczynkowy. Ruch turystyczny występujący w obiektach całorocznych jest stosunkowo niewielki i wynosi około 18,5 tys. osób w skali roku. Są to głównie turyści przebywający w hotelach Iławy oraz osoby korzystające sporadycznie z zajazdów i bazy całorocznej ośrodków wypoczynkowych. Należy jednak zaz-

Tabela 7

Ruch turystyczny na terenie Pojezierza Iławskiego

Rodzaj ruchu	Osoby	Osobodni
wczasowo-wypoczynkowy		
Iława	26 800	279 200
Kisielice	500	6 400
Lubawa	500	3 800
Susz	1 000	7 200
Zalewo	2 600	20 400
R a z e m	31 400	317 400
letniskowy		
Iława	7 800	15 600
Kisielice	2 800	5 600
Lubawa	-	-
Susz	500	1 000
Zalewo	1 000	2 000
R a z e m	12 100	24 200
weekendowy		
Iława	80 000	160 000
Kisielice	10 000	20 000
Lubawa	-	-
Susz	10 000	20 000
Zalewo	20 000	40 000
R a z e m	120 000	240 000
pobyty w obiektach całorocznych		
Iława	18 500	37 000
Kisielice	200	400
Lubawa	200	400
Susz	4 700	9 400
Zalewo	700	1 400
R a z e m	24 300	48 600
R a z e m , w t y m		
Iława	133 100	491 800
Kisielice	13 500	32 400
Lubawa	700	4 200
Susz	16 200	38 000
Zalewo	24 300	63 800

naczyć, że w okresie czerwiec-wrzesień jest to przeważnie ruch wczasowo-wypoczynkowy.

1.4. Uwarunkowania ekologiczne

Obszary chronione i wymagające ochrony

Centralną część Pojezierza Iławskiego obejmuje Park Krajobrazo-

wy Pojezierza Iławskiego. Park wraz z otuliną obejmuje część obszarów miasta Iława i Zalewo, gminy Iława w woj. olsztyńskim oraz miasta i gminy Susz i Stary Dzierzgoń w woj. elbląskim. Powierzchnia Parku wynosi 25 045 ha a jego otulina zajmuje 18 038 ha.

Na terenie Pojezierza Iławskiego występuje szereg rezerwatów i pomników przyrody. Ochroną rezerwatową objętych jest 5 obiektów a następne 6 obiektów planuje się objąć tą formą ochrony. Największym powierzchniowo jest rezerwat przyrody "Jezioro Karaś" zajmujący 816 ha. Istotne jest to, że w obrębie rezerwatów przyrody obejmujących jeziora nie jest zabronione uprawianie turystyki wodnej. Na terenie Pojezierza znajduje się ponadto około 30 pomników przyrody.

Do obszarów chronionych należą także obszary chronionego krajobrazu. Są to strefa chronionego krajobrazu rzeki Liwy, jeziora Goryńskiego, doliny rzeki Drwęcy oraz we wschodniej części gminy Zalewo.

Zagrożenia walorów

Na terenie Pojezierza Iławskiego największe zagrożenie walorów turystycznych występuje ze strony gospodarki rolnej, gospodarki komunalnej, przemysłu oraz turystyki /mapa 1/. W przypadku gospodarki rolnej zagrożenia te związane są ze stosowaniem chemicznych środków ochrony roślin i nawozów sztucznych. Istotny w tym względzie jest fakt, że na analizowanym terenie znaczną powierzchnię zajmują gospodarstwa rolne wielkoobszarowe, w obrębie których często stosowane są znaczne dawki tych środków. Zagrożenia ze strony gospodarki komunalnej związane są z odprowadzaniem ścieków komunalnych do rzek i jezior, występowaniem niewłaściwie zlokalizowanych wysypisk i wylewisk nieczystości. Największe zagrożenia walorów ze strony przemysłu związane są ze zlokalizowanymi na tym terenie obiektami przemysłu rolno-spożywczego, takimi jak: mleczarnie, gorzelnie i garbarnie. Zagrożenia walorów związane z gospodarką turystyczną odnoszą się przede wszystkim do terenów o największej koncentracji ruchu turystycznego. Są to przede wszystkim zagrożenia czystości wód powierzchniowych i gruntowych, szaty roślinnej, gleb i rzeźby terenu.

1.5. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze

Z najważniejszych uwarunkowań społeczno-gospodarczych rozwoju ekoturystyki należy wymienić: stopień bezrobocia, strukturę własnościową i przestrzenną gospodarstw rolnych, nastawienie miejscowej ludności do ekorozwoju i obsługi ruchu turystycznego.

Obecnie /wg stanu na VII. 1994 r./ w obrębie analizowanych 5 miast i gmin zarejestrowanych było ponad 11 tys. bezrobotnych osób, przy czym znaczny jest udział bezrobocia agrarnego. Największa liczba bezrobotnych zarejestrowana była w mieście /4316 osoby/ i gminie /1392 osoby/ Iława, w gminie Susz /1199 osób/, mieście Luba-wa /1190 osób/, i gminie Zalewo /1000 osób/. W wyniku działań restrukturyzacyjnych część tych osób powinna znaleźć zatrudnienie w usługach związanych z dalszym rozwojem sektora turystycznego oraz przy produkcji zdrowej żywności.

Cechą charakterystyczną struktury własnościowej i przestrzennej sektora rolnego na rozpatrywanym terenie jest znaczny udział gospodarstw wielkoobszarowych /tereny po dawnych PGR-ach dzierżawione przez różnych właścicieli/. W związku z tym stosunkowo powszechny jest brak jednostek osadnictwa wiejskiego, co stanowi jedną z istotnych przeszkód rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki.

Z przeprowadzonych sondaży wśród mieszkańców Pojezierza wynika, że nastawienie społeczności lokalnych do ekorozwoju jest ogólnie pozytywne. W szczególności można stwierdzić, że wzrasta zainteresowanie miejscowej ludności obsługą ruchu turystycznego, inwestycjami proekologicznymi, w tym turystycznymi.

1.6. Aktualny układ organizacyjny turystyki

Na terenie Pojezierza Iławskiego obsługa ruchu turystycznego odbywa się poprzez:

- ponadlokalny ośrodek obsługi ruchu turystycznego, który stanowi Iława, gdzie istotne znaczenie ma obsługa komunikacyjna i możliwość zaopatrywania się turystów w żywność i inne potrzebne wyposażenie i gdzie turyści zazwyczaj nie korzystają z noclegów.
- lokalne ośrodki obsługi ruchu turystycznego /wsie i zespoły os-

rodków turystycznych łącznie z koloniami budownictwa letniskowego/, gdzie występuje podstawowa baza bytowa dla turystów wypoczywających na Pojezierzu oraz urządzenia i obiekty bezpośrednio wykorzystywane przez turystów w trakcie wypoczynku /plaże, pomosty, hangary, sprzęt pływający itp./.

- punkty obsługi turystyki, są to takie elementy jak: punkty widokowe, miejsca wypoczynkowe na szlakach turystycznych, tablice informacyjne, parkingi oraz występujące poza ośrodkami kąpieliska, plaże, pomosty itp.

W obsłudze turystyki na terenie Pojezierza bardzo ważną rolę odgrywają szlaki turystyczne. Są to szlaki /mapa/:

- piesze, użytkowane również jako: rowerowe, konne i narciarskie. Stanowią one podstawowy układ rozprowadzający ruch krajoznawczy w obrębie pojezierza. Sieć szlaków nawiązuje do przedstawionego powyżej układu obsługi ruchu turystycznego oraz najważniejszych watorów turystycznych,
- wodne; rzek Drwęcy i Iławki oraz Jezioraka, dający możliwość nieograniczonych wędrówek wodnych. Poprzez Drwęcę, Wisłę, Hogał, Zalew Wiślany, Kanał Elbląski i Jeziorak do Iławy. Do tego rodzaju szlaków należy również zaliczyć szlak żeglugi pasażerskiej na jez. Jeziorak.

Obecnie w obsłudze ruchu turystycznego coraz ważniejszą rolę odgrywa miejscowa ludność. Są to - w niewielkim jeszcze stopniu rozwinięte - usługi noclegowe oraz sprzedaż własnych produktów, głównie produktów żywnościowych turystom.

W systemie obsługi ruchu turystycznego Pojezierza znaczną rolę rozrządowo-zaopatrzeniową pełnią miasta, a głównie Iława, gdzie występują usługi hotelowe i gastronomiczne, punkty informacji turystycznej, punkty usług motoryzacyjnych, usługi kulturalno-rozrywkowe i wielobranżowe zespoły handlowe.

1.7. Uwarunkowania formalno-prawne

Rozwój ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności wymaga podjęcia działań, których celem jest uregulowanie podstaw formalno-praw-

nych. Dotyczy to zarówno poszczególnych gmin Pojezierza, jak również szczebla regionalnego i centralnego. Na szczeblu gminnym podstawowe znaczenie ma w tym przypadku tworzenie a następnie ścisłe egzekwowanie prawa lokalnego. Tworzenie prawa lokalnego związane jest przede wszystkim z odpowiednimi zapisami w planach ogólnych i szczegółowych zagospodarowania przestrzennego gmin i uchwałami rad gminnych odnoszącymi się bezpośrednio lub pośrednio do możliwości rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności.

Bezpośrednio o możliwościach tych decydują ustanowione prawa dotyczące podatków, funkcji i przeznaczeniu poszczególnych obiektów np. przeznaczenie obiektu komunalnego do obsługi ruchu turystycznego, wprowadzenie ulg podatkowych dla rolników - organizatorów usług agroturystycznych. Pośrednio o możliwościach tych decydują uchwały dotyczące np. statusu wsi letniskowej, czy warunków uczestnictwa danej gminy w związku gmin turystycznych.

Działania prawne pośrednio związane z tym rozwojem umożliwiać powinny np. przechodzenie rolników z tradycyjnej produkcji żywności - przez produkcję integrowaną - do ekologicznej, skierowanej na rynek turystyczny. Działania prawne sprowadzają się w tym przypadku do wprowadzania przepisów prawa lokalnego inspirujących miejscowych producentów żywności do tych zmian. Sprzyjać temu powinny również ułatwienia podatkowe dla związków producentów tej żywności.

Wśród działań prawnych wymienić należy także i te, które dotyczą ochrony i rekultywacji poszczególnych elementów środowiska, eliminacji zagrożeń zewnętrznych wpływających na czystość wód powierzchniowych i podziemnych oraz jakość środowiska leśnego, a także ochrony środowiska przed agresywnymi formami turystyki.

III. Identyfikacja atutów i słabości Pojezierza Iławskiego wobec możliwości rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności dla potrzeb turystyki

Najważniejszym atutem Pojezierza Iławskiego w stosunku do innych terenów turystycznych Polski jest fakt, że przy wysokiej atrakcyjności turystycznej występuje jednocześnie niewielkie przeksz-

tałcenie środowiska przyrodniczego. Jest to teren o stosunkowo czystych wodach powierzchniowych, nieznacznie przekształconych terenach leśnych, czystym powietrzu i braku większych potencjalnych zagrożeń środowiska. Wyrazem tego jest fakt, że tereny te objęte są spójnym systemem obszarów chronionych /rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, strefy chronionego krajobrazu/ oraz znalazły się w obrębie obszaru funkcjonalnego "Zielonych Płuc Polski" /Koncepcja funkcjonowania..., 1991/. Stanowi to dobrą podstawę rozwoju różnych form ekoturystyki, jak i rozwoju produkcji zdrowej żywności.

Wymagającym podkreślenia atutem jest występowanie - połączonych ze sobą rzekami i kanałami - systemu jezior umożliwiających rozwój różnych form turystyki wodnej. Należy dodać, że połączenia te umożliwiają m. in. wędrówki wodne z Pojezierza Iławskiego przez Drwęcę i Wisłę do Zalewu Wiślanego i z powrotem Kanałem Elbląskim do jezior Pojezierza.

Istotnym atutem jest położenie Pojezierza w stosunku do głównych źródeł ruchu turystycznego krajowego i zagranicznego. Pojezierze Iławskie stanowi "bramę" Mazur z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego. Ma to szczególne znaczenie z punktu widzenia rozwoju produktu turystycznego dla turystów z Niemiec.

Kolejnym atutem dla rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności jest pozytywne nastawienie do tych problemów miejscowej ludności. Jest to jeden z podstawowych warunków dalszego harmonijnego rozwoju tego terenu.

Słabościami w rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności na tym terenie są:

- brak intensywnych działań zmierzających do wyeliminowania istniejących zagrożeń środowiska przyrodniczego /gospodarka wodno-ściekowa, "dzikie" wysypiska śmieci i wylewiska nieczystości/,
- brak działań ekologizacyjnych w sferze turystyki,
- brak odpowiednich struktur organizacyjnych integrujących działania na rzecz rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności,
- mała intensywność działań promocyjno-ofertowych i marketingowych na rynkach krajowych i zagranicznych w stosunku do wysokiej rangi

- walorów turystycznych tego obszaru,
- brak ogólnej strategii rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności na Pojezierzu oraz w obrębie poszczególnych gmin.

IV. Chłonność turystyczna

Określenie chłonności turystycznej obszarów obecnie użytkowanych turystycznie ma istotne znaczenie z punktu widzenia ochrony środowiska przyrodniczego przed nadmierną wielkością ruchu turystycznego. Umożliwia to także sterowanie ruchem turystycznym, co ma ogromne znaczenie w użytkowaniu obszarów objętych sankcjami ochronnymi.

Chłonność turystyczna oznacza zdolność środowiska przyrodniczego do przyjęcia takiego obciążenia przez turystów, które zapewni optymalne warunki wypoczynku i nie spowoduje zachwiania równowagi biocenotycznej w środowisku. Chłonność świadczy więc o możliwości użytkowania turystycznego obszarów bez określenia ich funkcji i sposobu zagospodarowania.

Chłonność turystyczna obszarów jest uzależniona od odporności poszczególnych ekosystemów na użytkowanie turystyczne. Zależność ta jest wprost proporcjonalna, im wyższa odporność tym wyższa chłonność.

W przypadku Pojezierza Iławskiego określono chłonność turystyczną lasów i jezior. Dla powierzchni leśnych zastosowano wskaźnik chłonności 3,3 osoby/ha, natomiast dla jezior zastosowano 2 wskaźniki: 20 m²/osobę dla stref kąpieliskowych oraz 0,8 osoby/ha dla tzw. wód otwartych. W przypadku wód otwartych oznacza to użytkowanie 5 ha powierzchni wodnej przez dwie 2-osobowe łodzie żaglowe, kajaki, rowery wodne itp. /Wskaźniki i normy.. Instytut Turystyki, Warszawa 1978/.

Określona wartość chłonności turystycznej lasów dla poszczególnych gmin przedstawiono w tabeli 8.

Łączna jednorazowa chłonność turystyczna powierzchni leśnych Pojezierza wynosi 117 700 osób. Chłonność turystyczną jezior w poszczególnych gminach zestawiono w tabeli 9.

Tabela 8

Chłonność turystyczna lasów na Pojezierzu Iławskim /w osobach/

Miasto i gmina	Chłonność turystyczna
Iława	59 000
Kisielice	7 000
Lubawa	9 800
Susz	25 300
Zalewo	16 600

Tabela 9

Chłonność turystyczna jezior Pojezierza Iławskiego /w osobach/

Miasto i gmina	Chłonność kąpielisk	Chłonność wód otwartych	Razem
Iława	18 100	1 900	20 000
Kisielice	5 100	550	5 650
Lubawa	350	50	400
Susz	5 200	550	5 750
Zalewo	27 300	2 900	30 200
Ogółem	56 050	5 950	62 000

Porównując wielkość chłonności turystycznej lasów /117 700 osób/ i jezior /62 000 osób/ przyjęto jako wartość progową jednorazowej wielkości użytkowania chłonność jezior. A zatem jednorazowa chłonność turystyczna Pojezierza Iławskiego wynosi 62 000 osób. Porównując niezależnie omawiane wielkości w poszczególnych gminach jako odrębnych jednostkach przestrzennych progowe wielkości chłonności kształtują się następująco:

Tabela 10

Chłonność turystyczna gmin Pojezierza Iławskiego /w osobach/

Miasto i gmina	Chłonność turystyczna
Iława	20 000
Kisielice	5 650
Lubawa	400
Susz	5 750
Zalewo	16 600

Przedstawione powyżej wartości informują, że w poszczególnych gminach jednorazowo może wypoczywać od 400 osób /w gminie Lubawa/ do 20 000 osób w gminie Iława. Porównując te wielkości z istniejącą bazą turystyczną w tych gminach widać wyraźnie, że posiadają one w tym względzie znaczne rezerwy.

V. Model zintegrowanego funkcjonowania ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności dla potrzeb turystyki

1. Ocena możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego

Istnieją dwie podstawowe możliwości wprowadzania rolnictwa ekologicznego na terenie Pojezierza Iławskiego. Jest to zdaniem A. Hopfera i współautorów /1991/ ekologizacja rolnictwa poprzez:

- a/ system obszarów chronionych,
- b/ system społeczno-agro-ekologiczny.

Wprowadzanie rolnictwa ekologicznego poprzez system obszarów chronionych polega na tym, że w pierwszej kolejności tworzy się obszary chronione o różnych sankcjach ochronnych. Już sam fakt wprowadzenia rygorów ochronnych stwarza konieczność wprowadzenia działań ekologicznych w gospodarstwach rolnych /Koncepcja rolnictwa..., 1991/. Rozwój rolnictwa na tych obszarach powinien być powiązany z ochroną środowiska. W pierwszej kolejności koncepcja ta powinna być realizowana na obszarze Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego i jego strefy ochronnej oraz na obszarach chronionego krajobrazu.

Wprowadzanie rolnictwa proekologicznego przez system społeczno-agro-ekologiczny polega na wyszukiwaniu obszarów o korzystnych warunkach przyrodniczych do prowadzenia gospodarstw proekologicznych przy pełnej akceptacji właścicieli gospodarstw. Zasady prowadzenia tego typu gospodarki znane są w szczególności z literatury dostępnej na polskim rynku wydawniczym /Neuerburg i in., 1994/.

W pierwszym etapie niniejszego opracowania dokonano waloryzacji terenu pod kątem możliwości rozwoju rolnictwa proekologicznego. Zastosowano następujące kryteria waloryzacji:

- brak zagrożeń i degradacji środowiska przyrodniczego,

- powiązanie ekologiczne z obszarami prawnie chronionymi lub występowanie zlewni bezodpływowych,
- występowanie osadnictwa wiejskiego rozproszonego.

Tereny o najwyższej przydatności do rozwoju rolnictwa proekologicznego przedstawiono na mapie 1.

2. Zintegrowany system funkcjonowania ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności

Współwystępowanie na danym terenie form ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności zalicza się do najwartościowszych sposobów ochrony środowiska i aktywizacji społeczności lokalnych na terenach wiejskich. Wdrażanie tych form jest procesem długotrwałym wymagającym przede wszystkim przemian świadomości społeczności lokalnych. Wymaga to zapewnienia systemu propagowania, doskonalenia i szkolenia właścicieli gospodarstw. Na tym etapie pracy nie prowadzono jeszcze bezpośrednich rozmów z potencjalnymi producentami zdrowej żywności. Rozmowy takie planuje się przeprowadzać w II etapie prac, zwłaszcza w rejonach sąsiadujących z obecnymi i potencjalnymi obszarami koncentracji ruchu turystycznego. Na tej podstawie w III etapie prac zaproponowane zostaną rejony zintegrowanego systemu rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności.

Warunkiem prawidłowego funkcjonowania omawianego systemu jest wprowadzenie na szczeblu ponadlokalnym sieci dystrybucyjnej artykułów zdrowej żywności.

VI. Podsumowanie

I etap niniejszego opracowania stanowi syntetyczną próbę określenia możliwości rozwoju ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności w obrębie Pojezierza Iławskiego, w umownie przyjętych granicach miast i gmin: Iława, Kisielice, Lubawa, Susz i Zalewo. Zasadniczą treścią tego etapu są uwarunkowania rozwoju obu w/w form.

Na podstawie analizy powyższych uwarunkowań stwierdzono, że na terenie Pojezierza Iławskiego występują bardzo duże i zróżnicowane możliwości rozwoju różnych form ekoturystyki i produkcji zdrowej

żywności. Porównanie chłonności turystycznej /62 000 osób/ z wielkością bazy noclegowej /8 432 miejsc/ wykazuje, że na terenie Pojezierza występują pod tym względem znaczne rezerwy. Ruch turystyczny w obrębie Pojezierza może zatem zwiększyć się teoretycznie około 7-8 razy w stosunku do obecnego. W poszczególnych gminach potencjalne możliwości tego wzrostu przedstawiają się następująco:

- miasto i gmina Iława	- wzrost 3-krotny,
- miasto i gmina Kisielice	- wzrost 21-krotny,
- miasto i gmina Lubawa	- wzrost 3-krotny,
- miasto i gmina Susz	- wzrost 18-krotny,
- miasto i gmina Zalewo	- wzrost 23-krotny.

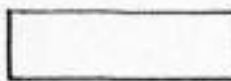
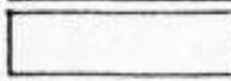
Planowane wielkości w rozbiciu na poszczególne formy w odniesieniu do poszczególnych części 5 miast i gmin Pojezierza przedstawione zostaną w II i III etapie pracy.

LITERATURA

1. Koncepcja funkcjonowania turystyki na obszarze "Zielonych Płuc Polski" ze szczególnym uwzględnieniem jej form proekologicznych, mmps, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska Warszawa-Toruń, 1991
2. Koncepcja rolnictwa i gospodarki żywnościowej ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa ekologicznego oraz produkcji bezpiecznej żywności na obszarze funkcjonalnym "Zielone Płuca Polski", praca zbior. pod kier. A. Hopfera, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, mmps Warszawa 1991
3. Neuerburg W., Padel S., i in., Rolnictwo ekologiczne w praktyce, red. nauk. U. Sołtysiak, Stowarzyszenie Ekoland, Stiftung LEBEN & UMWELT, Warszawa 1994
4. Wskaźniki i normy użytkowania turystycznego obszarów, miejscowości, obiektów i szlaków, Instytut Turystyki Warszawa 1978
5. Zaczekiewicz B., Atrakcyjność turystyczna oraz oddziaływanie przestrzenne miasta i gminy Iława, praca magist. Uniw. Gdański, Gdynia 1994.

LEGENDA

A. Walory turystyczne

	granice parku krajobrazowego
	granice strefy ochronnej parku krajobrazowego
	granice obszarów chronionego krajobrazu
	tereny leśne
	wody powierzchniowe
	istniejące rezerваты przyrody
	projektowane rezerваты przyrody
	pomniki przyrody
	parki zabytkowe
	zabytkowe obiekty sakralne
	zabytkowe obiekty budownictwa ludowego
	dwory, pałace, zamki
	zabytkowe ruiny
	inne obiekty architektury
	grodziska, kurhany, osady
	miejsca martyrologii, pomniki
	muzea

B. Elementy zagospodarowania turystycznego

	hotele
	zajazdy
	campingi
	pola biwakowe
	pola namiotowe
	ośrodki wypoczynkowe
	schroniska młodzieżowe
	pensjonaty
	kolonie lub pojedyncze obiekty budownictwa letniskowego
	sezonowe pomieszczenia noclegowe
	kwatery prywatne
	gospodarstwa ekologiczne

	zabytkowe obiekty sakralne
	zabytkowe obiekty budownictwa ludowego
	dwory, pałace, zamki
	zabytkowe ruiny
	inne obiekty architektury
	grodziska, kurhany, osady
	miejsca martyrologii, pomniki
	muzea

B. Elementy zagospodarowania turystycznego

	hotele
	zajazdy
	campingi
	pola biwakowe
	pola namiotowe
	ośrodki wypoczynkowe
	schroniska młodzieżowe
	pensjonaty
	kolonie lub pojedyncze obiekty budownictwa letniskowego
	sezonowe pomieszczenia noclegowe
	kwatery prywatne

	gospodarstwa ekologiczne
	ośrodki myśliwskie
	stacje wodne
	bazy turystyki konnej
	ośrodki wędkarskie

szlaki wodne:

kajakowe

żeglugi pasażerskiej

szlaki turystyki pieszej /rowerowej, konnej/

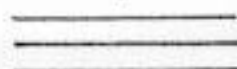
C. Inne oznaczenia

zagrożenia walorów turystycznych

klasy czystości wód

tereny o najwyższej przydatności do rozwoju rolnictwa ekologicznego

drogi krajowe

koleje

granice administracyjne gmin